

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatti- korkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä huhtikuuta 2014 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta (HE 26/2014 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 24/2014 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmi ja opetusneuvos Maarit Palonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- rehtori Henrik Wolff, Arcada, Nylands svenska yrkeshögskola
- rehtori, toimitusjohtaja Jussi Halttunen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
- rehtori, toimitusjohtaja Martti Lampela, Lapin ammattikorkeakoulu Oy
- rehtori, toimitusjohtaja Jouni Koski, Laurea ammattikorkeakoulu
- toimitusjohtaja, rehtori Riitta Konkola, Metropolia Ammattikorkeakoulu

- asiantuntija Marita Aho, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- asiantuntija Kristiina Kokko, Akava ry
- puheenjohtaja Markku Lahtinen, Ammattikorkeakoulujen Rehtorineuvosto ARENE ry.
- johtaja Hannu Saarikangas, Insinööriliitto IL
- erityisasiantuntija Hannele Louhelainen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- asiantuntija Mikko Vieltojärvi, Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- toiminnanjohtaja Leena Treuthardt, Suomen yliopistot UNIFI ry
- hallituksen varapuheenjohtaja Jari Järvenpää, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- johtaja Mervi Karikorpi, Teknologiateollisuus ry
- koulutuspoliittinen asiamies Petri Lempinen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- talousjohtaja Olli-Pekka Luukko, Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö YTHS.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- opetus- ja kulttuuriministeriö
- Opetushallitus
- Tampereen ammattikorkeakoulu
- Suomen Kuntaliitto
- Suomen yliopistot UNIFI ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi ammattikorkeakoululainsäädäntö kokonaisuudessaan säätämällä uusi ammattikorkeakoululaki, joka korvaisi vuodelta 2003 olevan ammattikorkeakoululain.

Esityksen mukaan ammattikorkeakouluista muodostettaisiin osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakoulun toiminnan luonteesta johtuen ehdotetussa laissa säädettäisiin eräistä ammattikorkeakoulun toimielimistä, niiden kokoonpanosta ja valinnasta sekä tehtävistä osakeyhtiölakia täydentäen. Laissa säädettäisiin myös ammattikorkeakoulujen rahoituksesta, joka nykyisin on osa valtionosuusjärjestelmää. Kunnan omarahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin poistettaisiin ja

valtio vastaisi jatkossa kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Valtioneuvosto päättäisi edelleen ammattikorkeakoulutoimintaan myönnettävistä toimitiluvista.

Esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien jäsenyyden muuttamista pakolliseksi kaikille ammattikorkeakoulussa tutkintoa opiskeleville opiskelijoille. Samalla mahdollistettaisiin opiskelijaterveydenhuollon järjestämiseen liittyvä terveydenhoitomaksun kerääminen vastaavaan tapaan kuin yliopisto-opiskelijoilta.

Lisäksi yliopistolakiin tehtäisiin lähinnä tekniluonteinen korjaus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoululainsäädännön kokonaisuudistus on edennyt siihen vaiheeseen, että ehdotettu uusi ammattikorkeakouluja koskeva laki voi tulla voimaan vuoden 2015 alusta.

Ehdotetut muutokset hallintoon ja rahoitukseen tukevat sivistysvaliokunnan arvion mukaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa ja antavat ammattikorkeakouluille vakaat toimintapuitteet pitkällä aikavälillä. Uusi lainsäädäntö selkeyttää myös mahdollisuuksia jatkaa ammattikorkeakoulukentän rakenteellista kehittämistä. Valiokunta korostaa ammattikorkeakouluverkon kattavuutta ja koulutuksen korkean laadun merkitystä maamme koulutustason korottamiseksi vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Sivistysvaliokunta korostaa erityisesti työelämälähtöisyyden ja alueellisten kehittämistarpeiden merkitystä ammattikorkeakoulujen perustehtävien hoidossa. Työ- ja elinkeinoelämän edustus ammattikorkeakoulun hallituksessa muodostaa tärkeän linkin korkeakoulun ja työ-

elämän välille. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Ammattikorkeakoulut osana korkeakoululaitosta

Sivistysvaliokunta korostaa, että maamme korkeakoululaitos muodostuu jatkossakin yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, joilla on omat, toisiaan täydentävät tehtävänsä, profiilinsa ja tutkintonsa. Korkeakoulujen mahdollisuudet strategiaan valintoihin ja profiloitumiseen monipuolistavat korkeakoulujen toimintaa sektoreiden sisällä. Lakiesityksellä ei ole tarkoitus muuttaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen keskinäistä suhdetta.

Ehdotettu itsenäinen oikeushenkilöasema parantaa valiokunnan saaman selvityksen mukaan ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia tehdä

yhteistyötä eri tahojen kanssa mm. yksinkertais-
tamalla yhteistyöhön liittyvää päätöksentekoa.
Valiokunta kannattaa vaikuttavuuden ja kustan-
nustehokkuuden kannalta perusteltua tukitoi-
mintojen tai muun vastaavan toiminnan yhteistä
järjestämistä ammattikorkeakoulujen ja yliopis-
tojen kesken tai muiden organisaatioiden kans-
sa. Valiokunta pitää tärkeänä, että opiskelijat
voivat jatkossa entistä laajemmin hyödyntää
koko korkeakoulukentän opintotarjontaa. Valio-
kunta toteaa kuitenkin, että ammattikorkea-
koulut tai yliopistot eivät voi delegoida lakisää-
teisiä tehtäviään korkeakoulun ulkopuolelle.

Ammattikorkeakouluosakeyhtiö

Hallituksen esityksen mukaan valtioneuvosto
myöntäisi jatkossa toimiluvan ammattikorkea-
kouluna toimimiseen osakeyhtiölle. Toimiluvan
saaneesta tulisi itsenäinen ammattikorkea-
kouluosakeyhtiö. Valiokunta pitää erittäin tär-
keänä, että uudistuksesta johtuvat toimiluvan
siirrot nykyisiltä ylläpitäjiltä ammattikorkea-
kouluosakeyhtiöille toteutetaan vuoden 2015
alusta siten, että kaikkien ammattikorkeakoulu-
jen toiminta voi jatkua esteettä.

Valiokunta korostaa, että vaikka ammattikor-
keakouluille on säädetty julkinen tehtävä, jota
rahoitetaan julkisella rahoituksella, olisi amat-
tikorkeakoulujen oikeushenkilöasema osakeyh-
tiölain mukainen osakeyhtiö. Osakeyhtiömuoto
on valiokunnan saaman selvityksen mukaan no-
peasti yleistynyt ammattikorkeakoulujen ylläpi-
tomuotona. Kolmelle kuntayhtymälle ja 21 osa-
keyhtiölle on myönnetty voimassa olevan lain
mukainen toimilupa ylläpitää ammattikorkea-
koulua.

Ammattikorkeakoulun erityispiirteistä joh-
tuen ammattikorkeakoululakiin sisältyisi sään-
nöksiä hallinnosta, toimielimistä ja niiden pää-
tösvallasta sekä toimielinten valinnasta, jotka
syrjäyttäisivät osakeyhtiölain mahdolliset vas-
taavat säännökset. Valiokunta korostaa erityi-
sesti, että ammattikorkeakouluosakeyhtiön yh-
tiökokouksen osakeyhtiölain mukaista toimival-
taa rajoitetaan hallituksen esityksessä estämällä

merkittävässä määrin hallitukselle kuuluvien
tehtävien siirto yhtiökokouksen päätettäväksi.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä ko-
rosta, että julkisesti rahoitettujen lakisääteisten
tehtävien takia ammattikorkeakoulut olisivat
voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä. Ammatti-
korkeakoulut eivät voisi jakaa voittoa omistajil-
leen tai tuottaa muuta taloudellista etua toimin-
taan osallistuville. Yhtiötä purettaessa varat tuli-
si käyttää vastaavaan toimintaan.

Hallituksen esityksessä korostetaan, että hen-
kilöstö ja opiskelijat otetaan huomioon uuden
ammattikorkeakoulun hallinnon järjestämisessä.
Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä,
että johtosääntö ja muut vastaavat ammattikor-
keakoulun sisäiset määräykset valmistellaan
avoimesti yhteistyössä opiskelijoiden ja henki-
löstön kanssa. Näin toimien luodaan perusta kor-
keakoulu yhteisön tulevalle hyvinvoinnille ja toi-
minnalliselle tehokkuudelle.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituk-
sesta ehdotetaan siirrettäväksi kokonaan valtiol-
le. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi am-
mattikorkeakouluille perusrahoitusta ammatti-
korkeakoululaissa säädettyjen tehtävien toteut-
tamiseksi laskennallisin perustein ottaen huo-
mioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus.
Lisäksi rahoitusta myönnettäisiin muiden koulu-
tuspoliittikan ja tutkimus-, kehittämis- ja inves-
tointipoliittikan tavoitteiden perusteella. Sivi-
tysvaliokunta kannattaa rahoitusuudistusta ja pi-
tää erittäin tärkeänä hallituksen esitykseen sisäl-
tyvää lupautta, että valtio turvaa ammattikor-
keakouluille riittävän perusrahoituksen lakisää-
teisten tehtävien turvaamiseksi. Valiokunta ko-
rosta rahoitusuudistuksen kokonaisvaikutusten
selvittämisen tärkeyttä ja ehdottaa siitä lausu-
maa (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus ehdo-
tetaan sidottavaksi kustannustason nousuun. Ra-
hoituksen tarkistaminen sidottaisiin indeksiin,
joka ottaa huomioon ammattikorkeakoulun kus-
tannusrakenteen ja on toisaalta riittävän yksin-
kertainen. Valiokunta kannattaa perusrahoituk-

sen sitomista indeksillä kustannustason nousuun samalla tavalla kuin yliopistojen rahoituksen osalta on tehty. Valiokunta ehdottaa yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavalla eräitä täsmennyksiä indeksiä koskevaan sääntelyyn.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että hallituksen esityksellä yhdenmukaistetaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen arvonlisäverokohtelu.

Valiokunnan asiantuntijaselvityksessä on korostettu ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamisen tärkeyttä korkeakoulusektoreiden välisen yhteistyön parantamiseksi. Rakenteellisen kehittämisen myötä yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat entistä tiiviimmässä yhteistyössä keskenään erilaisten tukipalvelujen, kuten kirjastojen tai opiskelijapalvelujen, osalta. Yhteisten palvelujen, infrastruktuurien tai rakennusten rahoitusjärjestelyt ovat helpompia toteuttaa, kun molempien osapuolten rahoitusperusta on sama.

Valiokunnalle on tuotu esiin, että tilauskoulutukseen liittyvistä ongelmakohtista on laadittu selvityksiä, mutta ongelmakohtiin ei ole vielä puututtu. Valiokunnan mielestä tilauskoulutuksen esteet tulee pikaisesti selvittää.

Opiskelijoiden terveydenhuolto

Esitys ammattikorkeakoululaiksi sisältää ehdotuksen, joka tarkoittaisi opiskelijoiden automaatiojäsenyyttä opiskelijakunnassa (41 §). Opiskelijakuntaan kuuluisivat ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka on otettu opiskelijoiksi tutkintoon johtavaan koulutukseen, lukuun ottamatta tilauskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita. Ehdotuksen erityisenä tarkoituksena on mahdollistaa jäsenmaksuilla opiskelijoiden terveydenhuollon järjestäminen vastaavalla tavalla kuin yliopisto-opiskelijoiden osalta on tehty. Sivistysvaliokunta on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämiseen liittyviin epäkohtiin.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pitänyt lausunnossaan PeVL 24/2014 vp opiskelija-

kunnan pakkojäsenyyteen perustuvaa ehdotusta merkityksellisenä perustuslaissa turvattun yhdistymisvapauden kannalta. Lausunnon mukaan yhdistymisvapauteen sisältyy perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Perustuslain säännöksellä on siten nimenomaisesti turvattu myös negatiivinen yhdistymisvapaus eli oikeus olla kuulumatta yhdistykseen. Tästä huolimatta säännös ei sen esitöiden mukaan (HE 309/1993 vp, s. 60) ehdottomasti estä perustamasta lainsäädäntöteitse julkisoikeudellisia yhdistyksiä julkista tehtävää varten eikä säätämästä lailla jäsenyydestä tällaisessa yhdistyksessä. Toisaalta esitöissä todetaan yhdistymisvapautta turvaavan perustuslainsäädännöksen tällöinkin puoltavan pidättyvää suhtautumista pakkojäsenyyteen.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan pakkojäsenyyttä kahdesti aiemmin ja katsonut, etteivät säännösehdotukset opiskelijakunnan pakkojäsenyydestä olleet sopusoinnussa perustuslaissa turvattun yhdistymisvapauden kanssa (PeVL 74/2002 vp, PeVL 39/2004 vp).

Käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä annetun perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan opiskelijakunnalle ehdotetut uudet tehtävät ovat sinänsä opiskelijakunnalle soveltuvia julkisia tehtäviä. Niiden hoitaminen, tai opiskelijoiden terveydenhuoltomaksun periminen, ei kuitenkaan edellytä, että jäsenyyden opiskelijakunnassa tulisi olla pakollista. Ehdotettu negatiivisen yhdistymisvapauden rajoitus ei valiokunnan mielestä täytä perusoikeusrajoituksiin kohdistuvaa oikeasuhtaisuuden vaatimusta, koska sinänsä hyväksyttävät päämäärät ovat saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Säännös opiskelijakunnan pakkojäsenyydestä on näin ollen vastoin perustuslaissa turvattua yhdistymisvapautta. Sääntelyä on lausunnon mukaan siksi tarkistettava niin, että jäsenyys opiskelijakunnassa on ammattikorkeakoulun opiskelijalle vapaaehtoista. Tämä on lausunnon mukaan edellytys lakiehdotuksen käsit-

telemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Sivistysvaliokunta ehdottaa mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa perustuslakivaliokunnan lausunnosta aiheutuvat muutokset 1. lakiehdotukseen. Valiokunta pitää kuitenkin edelleen välttämättömänä, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolto järjestetään uudelleen vastaamaan tasoltaan yliopisto-opiskelijoille järjestettyä terveydenhuoltoa. Vaihtoehtoisten ratkaisujen hakeminen edellyttää valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallinnonalarajat ylittävää valmistelua eri ministeriöiden kesken. Valmistelussa on otettava tarpeellisessa määrin huomioon myös valtakunnalliset hankkeet sosiaali- ja terveydenhuollon uudelleen järjestämiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

4 §. Tehtävät. Pykälän 2 momentissa säädetään ammattikorkeakoulujen tehtäväksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Sivistysvaliokunta korostaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tehtäväjaon selkeää duaalimallia. Ammattikorkeakoulujen toiminnan tulee vastata erityisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin ja tutkimustoiminnan tulee tämän vuoksi suuntautua soveltavaan tutkimukseen. Tätä korostaen sivistysvaliokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia tarkennettavaksi siten, että ammattikorkeakoulujen tehtävänä on muun muassa harjoittaa soveltavaa tutkimustoimintaa.

17 §. Hallituksen kokoonpano. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hallituksen kokoonpanoon kuuluvien kahden korkeakoulu-yhteisöä edustavan jäsenen valinnasta. Ehdotuksen lähtökohtana oli opiskelijoiden automaatio-

jäsenyyteen perustuva opiskelijakunnan erityisasema. Perustuslakivaliokunta on ottanut kielteisen kannan automaatiojäsenyyteen mutta pitänyt mahdollisena, että opiskelijakunta järjestää vaalin opiskelijoiden edustajien valitsemiseksi ammattikorkeakoulun hallitukseen ja monijäsenisiin toimielimiin.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että ammattikorkeakoulun hallituksessa on opiskelijajäsen, mutta ehdottaa, että pykälän 2 momentista poistetaan nimenomainen viittaus opiskelijajäsenen valitsemisesta vaaleilla. Momentissa kuitenkin säilyisi maininta henkilöstöstä valittavan hallituksen jäsenen valinnasta vaaleilla. Muutettuna momentti on paremmin sopusoinnussa opiskelijakuntaa koskevan 41 §:n kanssa ja korostaa opiskelijakunnan sääntöjen merkitystä opiskelijajäsenen valinnassa. Muutos muun muassa mahdollistaisi opiskelijajäsenen valinnan opiskelijakuntien nykyisten sääntöjen mukaisesti eli edustajiston kokouksen toimesta.

21 §. Hallintomenettely ja julkisuus. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijakunnan toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Sivistysvaliokunta ei pidä perusteltuna ehdotetun laajuista julkisuusvaatimusta opiskelijakunnan osalta, kun ehdotettu opiskelijakunnan automaatiojäsenyys ei toteudu. Valiokunta ehdottaa, että edellä todettua lakia sovelletaan ainoastaan opiskelijakunnan ammattikorkeakoululain mukaisen toiminnan julkisuuteen.

22 §. Opetus- ja tutkimushenkilöstö sekä kelpoisuusvaatimukset. Pykälän 2 momentin mukaan opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. Voimassa olevan lain mukaan ammattikorkeakoulun opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Sivistysvaliokunta korostaa ammattikorkeakoulujen opettajien oman osaamisen tason suurta merkitystä ammattikorkeakouluissa annetta-

valle opetukselle. Valiokunta ei pidä hyvänä ehdotusta, joka valiokunnan arvion mukaan lieventäisi nykyisestäään tarvetta säätää asetuksella opettajien kelpoisuusvaatimuksista. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi, että opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tarvittaessa tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

23 §. Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään teknisluontoisena korjauksena siitä puuttuva sana "säännöksi".

41 §. Opiskelijakunta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta. Opiskelijakuntaan kuuluisivat suoraan pykälän 2 momentin nojalla ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka on otettu opiskelijoiksi tutkintoon johtavaan koulutukseen, lukuun ottamatta tilauskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että säännös opiskelijakunnan pakkojäsenyydestä on vastoin perustuslaissa turvattua yhdistymisvapautta eikä sitä koskevaa ehdotusta siten voida säätää tavallisen lain säätämisyksessä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottaen sivistysvaliokunta ehdottaa, että automaatiojäsenyysehdotuksen sisältänyt 2 momentti poistetaan. Tämän seurauksena valiokunta ehdottaa eräitä pykälän rakenteeseen liittyviä ja opiskelijakunnan itsehallintoa korostavia muutoksia.

Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista siirretään ammattikorkeakoulun itsehallintoa korostava sivulause opiskelijakunnan hallintoa koskevan 4 momentin alkuun omaksi virkkeekseen. Ehdotuksen 4 momentti siirtyy uudeksi 3 momentiksi, kun valiokunta ehdottaa 2 momentin poistamista.

Valiokunta ehdottaa myös, että 1 momentin alussa säädetään opiskelijoista, jotka voivat kuulua opiskelijakuntaan, ja opiskelijakunnan mahdollisuudesta hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Pykälän 3 momentista valiokunta ehdottaa poistettavaksi rehtorin toimivallan vahvistaa ammattikorkeakoulun jäsenmaksu ja ammattikorkeakoulun tehtävän valvoa maksun suorittamista. Ilman automaatiojäsenyyttä nämä tehtävät kuuluvat luonnostaan opiskelijakunnalle. Pykälässä ei ole myöskään tarvetta säätää opiskelijakunnan sääntöihin otettavista perusteista, joilla opiskelijakunnan jäsen voidaan vapauttaa kokonaan tai osittain jäsenmaksuvelvollisuudesta. Pykälän 3 momentti siirtyy uudeksi 2 momentiksi.

Pykälän 5—7 momentit siirtyvät uusiksi 4—6 momenteiksi.

43 §. Valtion rahoituksen määräytymisperusteet. Pykälässä ehdotetaan otettavaksi käyttöön sana korkeakouluindeksi. Tätä on asiantuntijakuulemisessa perusteltu muun muassa mahdollisuudella tulevaisudessa laatia yliopistoille ja ammattikorkeakouluille yhteistä lainsäädäntöä. Voimassa olevassa yliopistolaissa säädetään yliopistoindeksistä. Sivistysvaliokunta pitää termin korkeakouluindeksi käyttöönottoa ennenaikaisena ja mahdollisesti joissain tilanteissa harhaanjohtavana. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 ja 6 momentissa säädetään ammattikorkeakouluindeksistä.

Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen mukaisesti pykälän 2 momentin tarkentamista myös siten, että määrärahaa korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammattikorkeakouluindeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti.

68 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Sivistysvaliokunta on 42 §:n kohdalla ehdottanut pykälän 2 momentin poistamista. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa poistettavaksi myös 68 §:n 5 momentin tarpeettomana, sillä siinä on ehdotettu säädettäväksi ehdotuksen 42 §:n 2 momentin soveltamisesta vain ehdotetun lain voimaantumisen jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen eri vaiheiden aikataulu on viivästynyt suunnitellusta, ja tämä ai-

heuttaa sen toteuttamiselle lisähaasteita. Ohjeistuksesta ja esitarkastuksista huolimatta näyttäisi edelleen siltä, että ammattikorkeakoulujen osakassopimuksissa ja yhtiöjärjestyksissä löytyy eräitä lain kanssa ristiriitaisia kohtia. Kunnallisella puolella muutosten tekeminen vaatii riittävän määräajan, jotta eri päätöksentekoportaat ehditään läpikäydä. Kun kysymyksessä on esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä oleva kohta, joka ei suoranaisesti ole este ammattikorkeakoulutoiminnan harjoittamiseen ja jonka on muutoinkin katsottava olevan teknisesti helposti korjattavissa, voisi valtioneuvosto määräaikaisen toimiluvan sijasta asettaa toimilupaan ehdon siitä, että muutos on tehtävä toimiluvassa asetetussa määräajassa. Tämä olisi myös edellä mainituissa tapauksissa ammattikorkeakoulua kohtaan mielekkäämpi ja kohtuullisempi tapa vaadittavien korjausten hoitamiseksi, kuin myöntää koko toimilupa määräaikaisena. Edellä sanotun vuoksi valiokunta ehdottaa muutoksia pykälän 7 ja 9 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa, että 7 momentin viimeisen virkkeen loppuun lisätään sivulause "tai toistaiseksi voimassa olevassa toimiluvassa asetetaan määräaika puutteiden korjaamiseksi".

Valiokunta ehdottaa myös, että 9 momentin loppuun lisätään uusi virke, jonka mukaan, jos muu kuin osakeyhtiömuotoinen ylläpitäjä, joka on hakenut osakeyhtiölle myönnettävää toimilupaa, ei ole toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tämän lain mukaista yhtiöjärjestyksestä ja osakassopimuksesta ministeriön määräämään ajankohtaan mennessä, toimilupa myönnetään määräaikaisena yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen saattamiseksi tämän lain mukaisiksi tai tois-

taiseksi voimassa olevassa toimiluvassa asetetaan määräaika puutteiden korjaamiseksi.

Edellä ehdotetulla 9 momentin muutoksella huomioitaisiin nykyisin kuntayhtyminä ylläpidetyt ammattikorkeakoulut, joiden tulee hakea osakeyhtiölle myönnettävää toimilupaa ammattikorkeakoulutoimintaan. Momentin muutos antaa valtioneuvostolle sen toimilupaharkinnassa mahdollisuuden myöntää 7 momenttia vastaavasti perustetulle osakeyhtiölle toimilupa määräaikaisesti tai määrätä toistaiseksi voimassa olevassa toimiluvassa määräaika puutteiden korjaamiseksi.

Valiokunnan ehdottaman 5 momentin poiston seurauksena ehdotuksen 6—14 momentit siirtyvät uusiksi 5—13 momenteiksi.

Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan tehnyt 1. lakiehdotuksen 41 §:ään valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen. Valiokunta on tämän johdosta muuttanut tätä säännöstä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään kolme lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutoshdotukset

1.

Ammattikorkeakoululaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

<p>1 luku</p> <p>Yleiset säännökset</p> <p>1—3 § (Kuten HE)</p> <p>4 §</p> <p><i>Tehtävät</i></p> <p>(1 mom. kuten HE)</p> <p>Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa <i>soveltavaa tutkimustoimintaa</i>, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtävään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.</p> <p>5 ja 6 § (Kuten HE)</p> <p>2 luku</p> <p>Ammattikorkeakoulun toimilupa ja toimiehdot</p> <p>7 ja 8 § (Kuten HE)</p> <p>3 luku</p> <p>Opetus, tutkinnot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta</p> <p>9—14 § (Kuten HE)</p> <p>4 luku</p> <p>Organisaatio</p> <p>15 ja 16 § (Kuten HE)</p>	<p>17 §</p> <p><i>Hallituksen kokoonpano</i></p> <p>(1 mom. kuten HE)</p> <p>Hallituksessa on kaksi jäsentä ammattikorkeakouluuyhteisöstä, joista toinen kuuluu henkilöstöön ja toinen opiskelijoihin. <i>Henkilöstöstä valittava</i> hallituksen jäsen valitaan vaaleilla. Henkilöstöön kuuluvan hallituksen jäsenen valinnasta määrätään tarkemmin johtosäännössä ja opiskelijoihin kuuluvan hallituksen jäsenen valinnasta määrätään tarkemmin opiskelijakunnan säännöissä. Yhtiökokous vahvistaa valinnat.</p> <p>18—20 § (Kuten HE)</p> <p>21 §</p> <p><i>Hallintomenettely ja julkisuus</i></p> <p>(1 mom. kuten HE)</p> <p>Ammattikorkeakoulun (<i>poist.</i>) toiminnan julkisuuteen ja ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan tämän lain mukaisen toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun viranomaisen toiminnan julkisuudesta.</p> <p>5 luku</p> <p>Henkilöstö ja hallintokieli</p> <p>22 §</p> <p><i>Opetus- ja tutkimushenkilöstö sekä kelpoisuusvaatimukset</i></p> <p>(1 mom. kuten HE)</p> <p>Opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tarvittaessa tehtävistä <i>säädetään</i> valtioneuvoston asetuksella.</p>
---	---

23 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Ammattikorkeakoulun henkilöstöön ja toimielimen jäseniin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia *säännöksiä* hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

24 §

(Kuten HE)

6 luku

Opiskelu ammattikorkeakoulussa ja opiskelijat

25—40 §

(Kuten HE)

41 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, johon voivat kuulua tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään. Opiskelijakunnan tehtävänä on omalta osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valveutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on:

(Kohdat 1—3 kuten HE)

(2 mom. poist.)

Opiskelijakunnan tarkoituksen ja tehtävien toteuttamiseen soveltuvasta toiminnasta aiheutuvat menot suoritetaan opiskelijakunnan omaisuudesta ja toiminnasta saaduilla tuloilla sekä jäsenmaksuilla, joita opiskelijakunnalla on oikeus

määrätä opiskelijakunnan jäsenten suoritettavaksi. (Poist.) (HE:n 3 mom.)

Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalla on itsehallinto. Opiskelijakunnan hallintoa varten on edustajisto ja hallitus. Opiskelijakunnan hallinnosta määrätään tarkemmin opiskelijakunnan säännöissä, jotka vahvistaa rehtori. Opiskelijakunnan kielenä on ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli. (HE:n 4 mom.)

(4—6 mom. kuten HE 5—7 mom.)

7 luku

Ammattikorkeakoulun ohjaus ja rahoitus

42 §

(Kuten HE)

43 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

(1 mom. kuten HE)

Edellisenä vuonna ammattikorkeakouluille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua talousarvion määrärahaa korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta *ammattikorkeakouluindeksin* vuotuista *kustannustason nousua* vastaavasti. *Ammattikorkeakouluindeksi* muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä.

(3—5 mom. kuten HE)

Edellä 2 momentissa tarkoitettua *ammattikorkeakouluindeksin* laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta sekä 3 momentissa tarkoitettujen rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44—53 §

(Kuten HE)

8 luku

Ammattikorkeakoulun talous54—56 §
(Kuten HE)

9 luku

Muutoksenhaku57—61 §
(Kuten HE)

10 luku

Erinäiset säädökset62—67 §
(Kuten HE)

68 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

(1—4 mom. kuten HE)

(5 mom. poist.)

(5 mom. kuten HE 6 mom.)

Osakeyhtiömuotoisen ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimilupa siirretään tämän lain mukaiseksi osakeyhtiön toimiluvaksi 1 päivästä tammikuuta 2015. Jos ylläpitäjä ei ole toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tämän lain

mukaista yhtiöjärjestystä ja osakassopimusta ministeriön määräämään ajankohtaan mennessä, siirrettävä toimilupa myönnetään määräaikaisena yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen saattamiseksi tämän lain mukaisiksi tai toistaiseksi voimassa olevassa toimiluvassa asetetaan määräaika puutteiden korjaamiseksi. (HE:n 7 mom.)

(7 mom. kuten HE: n 8 mom.)

Valtioneuvosto voi myöntää määräaikaisen toimiluvan sellaiselle kuntayhtymälle, jolla on tämän lain voimaan tullessa vanhan ammattikorkeakoululain mukainen toimilupa ja jolle ei tämän lain 7 §:n mukaan myönnetä toimilupaa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi, ammattikorkeakoulutoiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai muusta erityisestä syystä. Määräaikainen toimilupa voi olla voimassa enintään 31 päivään joulukuuta 2016. *Jos muu kuin osakeyhtiömuotoinen ylläpitäjä, joka on hakenut osakeyhtiölle myönnettävää toimilupaa, ei ole toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tämän lain mukaisista yhtiöjärjestystä ja osakassopimusta ministeriön määräämään ajankohtaan mennessä, toimilupa myönnetään määräaikaisena yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen saattamiseksi tämän lain mukaisiksi tai toistaiseksi voimassa olevassa toimiluvassa asetetaan määräaika puutteiden korjaamiseksi.* (HE:n 9 mom.)

(9—13 mom. kuten HE:n 10—14 mom.)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tiiviisti ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistuksen kokonaisvaikutuksia ja antaa niistä selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2018 aikana.
2. Eduskunta edellyttää, että ammattikorkeakoulutuksen on oltava työelämälähtöistä ja aluekehitystä tukevaa. Alueellisen ja paikallisen päätöksenteon pi-

tää olla ammattikorkeakoulutuksen vahvuus myös jatkossa.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii viivytyksettä ehdotuksen, joka perustuslain vaatimukset täyttäen mahdollistaa pakollisen terveydenhoitomaksun keräämisen ammattikorkeakouluopiskelijoilta opiskeluterveydenhuollon palveluiden järjestämiseksi.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Silvia Modig /vas
vpj.	Inkeri Kerola /kesk	Mika Niikko /ps (osittain)
jäs.	Ritva Elomaa /ps	Ville Niinistö /vihr
	Eeva-Johanna Eloranta /sd (osittain)	Mikaela Nylander /r
	Jukka Gustafsson /sd	Tuula Peltonen /sd
	Leena Harkimo /kok	Tuomo Puumala /kesk
	Pauli Kiuru /kok	Simo Rundgren /kesk
	Kimmo Kivelä /ps	Pauliina Viitamies /sd.
	Sanna Lauslahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.